

HINDESÜSTEEMIDEST ÕPPETÖÖS

Viimasel ajal on tõsiselt üles kerkinud meil ülikoolis kasutusel oleva neljastmelise hindamisüsteemi muutmine. Peamiseks argumentideks tuuakse hindamisvõimaluste vaesust ainult kolme positiivse hinde («5», «4» ja «3») tõttu, samuti mittevastavust maailma ülikoolides laiemalt levinud hindesüsteemidele. Neist paremini on meil tuntud USA-tüüpi viiestastmeline (A, B, C, D, E) ja Soome-tüüpi kuuestastmeline (5, 4, 3, 2, 1, 0) süsteem. Niisugust laadi reform on aga väga tõsine samm ja vajab korraldiku läbikaalumist enne, kui administratiivse dekreediga juurde võiks asuda.

Järgnevas on tahtudki esitada mõningaid arutlusi, osutamaks probleemidele ning objektivsetele ja subjektiivsetele raskustele, mis inimeste vaimse tegevuse hindamise aluste loomisel esile kerkivad.

Kõrgkooli eksami eesmärgiks on õigupoolest püüda mõõta neid teadmisi ja oskusi, mida õppur on antud õppeaine (või õppeainete) õppimise tulemusena omandanud. Järelikult on hindamine õigupoolest mõõtmise, kui seda mõista küllalt avaralt, näiteks kui empiirilist viisi mistahes nähtuste kvantitatiivseks kirjeldamiseks.

EKSKURSION MOÖTE-TEORIASSE

Inimese vaimseid, psüühilisi ja psühholoogilisi võimeid ja omadusi on õpitud küllalt mitmekesiselt ja usaldatavalt mõõtma mitme teadusharu raames (biomeetria, psühhomeetria jne.). Tulemusena on välja arenenud ka üldine mõõtmiste teooria märksa üldistatuma mõõtmise mõistega ja selle teooria põhitõdesid tuleb arvestada.

Igal mõõtmisel on tegemist mõõteobjektiga ja selle teatava omadusega, mida tahame mõõta. Mõõtetulemuseks peaks olema arv. Ideaalne oleks reaalarv kahe tähtsa omaduse tõttu. Esiteks on reaalarvud täielikult järjestatavad ja teiseks saab mõõteskaala igale punktile vastavusse seada ainsa reaalarvu. Tegelikuses ei hoid mõõteskaalad tihti ei õnnestu moodustada. Asja kasutatud mõõteskaala termin muidugi ei oma midagi ühist mõnel mõõteriistal nähtava jaotiste paigutusega (n. n. materiaalne skaala), vaid siin mõeldakse nn. kontseptuaalset skaalat, mis põhimõtteliselt määrab ära mõõtmisel saadava informatsiooni detailsusastme ja omadused.

Kõige primitiivsem mõõteskaala üldises mõõtmisteoorias kannab nominaalse mõõteskaala nime. Näiteks võiks tuua valgusfoori. Asudes teed ületama, vaatleme («möödame») valgusfoori tuld. Kui see vastab meie teadvuses kinnistunud «etalonile» (näit. rohelisele signaalile), siis läheme üle tee. Siin mõõtmise toimub võrdlemise teel, mis peab selgitama, kas mõõtetulemus kuulub soovitud klassi või mitte. Seega nominaalne mõõteskaala koosneb reast ekvivalentsklassidest (sõna «nominaalne» viitabki «samanimelisusele») ja mõõtmise sisaldab ainult võrdluse või mittevõrdluse otsustust iga klassi suhtes ja ei midagi enam. Klasside vahel mingit järjestust pole (ei saa öelda, et foori punane tuli on väiksem või suurem kui roheline ja pole ka üldse tähtis, kas üks roheline on rohelisem kui teine).

Täiuslikum on ordinaalne skaala, mille puhul tuleb juba arvesse klasside järjestus («ordinaalsus»). Klassikaline ordinaalskaala tekib mineraalide kõvaduse määramisel nende vastastikuse kriipimise teel. Ajalooliselt defineeriti mõõtmiseks etalonmineraalid ja moodustati täisarvudega tähistatavad kõvadusklassid. Kuigi iga klassi piires võiks uute etalonidega täiendada jätkata,

ei osutu see eriti praktiliseks, seda enam, et kaasaegsemad kõvaduse mõõtmismeetodid on võimaldanud selgitada valitud klasside laiuse (ulatuse) suurt ebahütlust. Seepärast niisugune mõõtesüsteem ei võimalda anda ühtset kirjeldust ainete kõvaduse erinevustele (diferentsidele). Kõvaduse erinevusi näit, kahe klassi võrra (näit. 8—6=2) ei oma mingit kõvaduse suhtes ühtset sisulist tähendust. Ordinaalskaala ei oma üldiselt ka nullpunkti.

Kui mõõteskaala võimaldab määrata mõõtetulemuste diferentse, nimetatakse seda intervalliskaala korral juba rääkida ka keskmisest mõõtetulemusest jne. Samal ajal ei saa aga kuidagi öelda, et näiteks 20°C temperatuuriga ruum on kaks korda soojem kui 10°C korral.

Mõõtetulemuste suhtes sisukat kirjeldamist võimaldab suhteskaala, mida sageli ka meetriliseks nimetatakse. Tänapäeva füüsikalised ja tehnilised mõõtmised tuginevad praktiliselt sajaprotsendilist meetrilise skaala põhimõttele. Sellepärast ka mõõtetehnika kursustes «jämendamad ja algelisemad» printsiibid unustatakse hoopis. Eelnevast aga peaks olema küllalt selge, et üliõpilaste teadmiste ja oskuste hindamise aluseks saab olla nimelt ordinaalset tüüpi mõõteskaala.

Ordinaalskaala on küllalt levinud vaimsete ja psüühiliste mõõtmiste vallas. Seejuures edukus on seda parem, mida selgemal kujul õnnestub iseseisvaks mõõtmiseks selekteerida teatud üksikomadusi. Kompleksete inimeste omaduste korral (võimekuskatted, intelligentsitendid) on tulemustel tavaliselt võrreldavad ainult ühe teatava standardse mõõtmismeetodika piires.

KUIDAS ME HINDAME.

Eksami hindamine on kindlasti kompleksne ülesanne. Siin tuleb arvestada mõistete ja üksikfaktide tundmist, printsiipide ja seaduspärasuste mõistmist, oskust kõigi nende sidumiseks ning rakendamiseks nii üksikülesannete kui ka ulatuslikumate rakendusprobleemide lahendamisel. Seejuures on erinevaid õppeaineid teadmiste ja oskuste vahekorrad, nende orientatsioon ja raskuspunktid küllaltki erinevad ning võivad ka aasta-aastalt muutuda. Seetõttu pole siin standardne hindamismeetodika võimalik ja ka katsed üldkujul defineerida üksikute hinnete sisu viivad ebamääraste sõnade kogumile, mis iga aine jaoks ikkagi erinevalt tuleb lahti mõtestada. Seepärast peab iga eksaminaator oma aine seisukohalt kõigi hindeklasside sisu individuaalselt kindlaks määrama. Peamiseks raskuseks hindamisel ei kujune aga tegelikkuses mitte hindeklass ise, vaid hindamise multikriteerium. Me peame hindamisel paljusid aspekte arvestama, kusjuures tihti üksikute tulemuste hinnangud kuuluvad erinevatesse klassidesse. Pealegi võivad erinevate eksamineeritavate puhul kriitilisteks kujuneda erinevate tunnuste kombinatsioonid. Kuidas eksaminaator siin otsusele jõuab, sellele teaduslik seletus tänapäeval puudub. Vaadeldava probleemi suhtes on aga oluline järeldus, et hindetulemuste arvukuse suurenemisega otsustuste juhuslikkuseaste nähtavasti kasvab.

Eksami oluliseks iseärasuseks on veel see, et tegelikkuses kontrollitakse vaid osa õpitust, hinne aga on üldistus kõgu õpitule. Sageli lähtutakse hüpoteesist, et õppuri üldine aine tundmise tase on sama, kui vahetult kontrollitud piirkonnas («statistiline üldistus»). Mõnikord on aluseks ka see,

et eksamil ilmnenud puudused välistavad parema hinde saamise. Nähtavasti on võimalikud veel teistsugused üldistamis-hüpoteesid. Igal juhul võib väita, et ka üldistamise seisukohast hinneteklasside arvu suurendamisel juhuslikkuse-määr kasvab.

Eksamit tervikuna ei saa enam täielikult võrdustada mõõtmisega, sest eksamineerimisprotsessis sisalduvatele paljudel üksikmõõtmistele lisandub eksaminaatori paljukriteeriline ja subjektiivne otsustus. Tulemusena võivad erinevad eksaminaatorid jõuda sama õppuri küsitlemisel erinevate otsusteni ja see tähendab, et meil puudub iga hindeklassi jaoks ühtne ja objektiivne etalon. Sellele vaatamata on hinneteklasside mõõteteeoreetiline tagapõhi tunnetuslikult oluline.

HINDAMISE EESMÄRGID.

Hindeklasside kujundamise seisukohalt pole tähtis mitte ainult hindamisprotsess ise, vaid ka hindamise eesmärk — see, miks me üldse hindame. Võimalikest eesmärkidest peatuksime kolmel:

- tagasiside õppijale;
- tasemenäitaja võimalikule tööandjale;
- töö kvaliteedikarakteristika ülikoolis.

Õppijale näitab hinne tema tegeliku taseme omandamisel ja sageli annab võimaluse ka end kaasõppuritega võrrelda (tõsi, USA-s näiteks, loetakse hinnet isiku privaatseks objektiks, mis isiku enda tahetud ei kuulu avalikustamisele). Tagasiside mõttes on aga õppijale hindest hoopis sügavam eksamineerimisprotsess ise, tehtud vead ja eksimused.

Tööandjale, kes huvitub lõpetanu ülikooliõpingute tasemest, on inimese mõnikord ainsus informatsioon noore inseneri tegeliku taseme kohta. Ilmselt on temale hindeklasside suurem arv kasulik, kuna hõlbustab võimalike kandidatuuride eristamist.

Õppurite diferentseerimisvõimalus hinnete alusel loob aga olulisi tingimusi hinnetesüsteemi kujundamisele. On loomulik lähtuda eeldusest, et ülikooli sisseastujate võimekus jaotub statistiliselt nii, et keskmiselt võimekaid on enim, eriti võimekaid aga vähe. Väga nõrgad ei peaks üldse ülikooli sattuma vastuvõtulõpeti tõttu (väheseid erandit loomulikud). Töö tulemused muidugi sõltuvad lisaks võimekusele ka töökusest ja töötingimustest, kuid ikkagi peaks ka eksamihinnetes valdavaiks olema keskmised klassid ja äärmusi leiduma vähem (olulised ja püsivad kõrvalekalded sellest peaksid viitama õpetamisviisi ja hindamisetalonide mittevastavusele). Kui nüüd mõni hindamisklass on oma ulatuselt liiga lai, siis selle piires jääb hindega diferentseerimatuks liiga suur hulk üliõpilasi. Säärased hindeklassid täiendamine aitab oluliselt parandada hinne diferentseerimisvõimet. On ilmne, et just keskmised hindeklassid on täiendamise võimalike kandidaatidena tähtsaimad.

Hinne kui kvaliteedikarakteristik ülikoolis tugineb asjaolu- le, et valdava osa õppimiskulutustest riiklikus ülikeolis kannab ühiskond riikliku finantseerimise kaudu. See loob üliõpilasele õppimiskohustuse, mida siis hinnete kaudu püütakse mõõta. Hinne ise on muidugi eeskätt üliõpilase taseme mõõt mingis aines ja hinde kujunemisel mängib peale töö suurt osa ka võimekus. Sellele vaatamata saab hinnat kasutada töö kvaliteedi kriteeriumina. Mõnel pool isegi rakendatakse meetodit, kus õppeaine koonddindes võetakse arvesse ka otsene osavõtt jooksvalt õppetööst (loenguist, semina-

ridest jne.). See lähendab hinnet töö moodu kriteeriumile, kuigi hõlgub hinde roll taseme kriteeriumina. Et üliõpilase töö hindamisel on oluline summaarne töö näiteks semestri või õppeaastal, siis on loomulik aluseks võtta summaarne hinne. Ainete erineva mahu tõttu tuleks see muidugi läbi kaaluda ainet suhteliste mahudega, mida ainesüsteemsel õpetamisel kajastavad ainepunktid. Töö kvaliteedi hinnanguks kujuneb seega ainekaalude ja hinnete korratiste summa, kus ainepunkt kajastab keskmist nominaalset ajakulu, hindepunktid aga töö intensiivsust, õigemini tulemuslikkust. Kui nüüd säärane korutus läbi jagada ainepunktide koguhulgaga (ainesüsteemis üliõpilane võib ise määrata oma töötõmpt vastavalt võimetele ja tingimustele), saamegi tuntu kaalutud keskmise hinde. See võib üliõpilase olulisimaks töö kvaliteedi kriteeriumiks ülikoolis.

Tuleb rõhutada, et keskmine kaalutud hinne on ikka töö kvaliteedi mõõt. Juba varem nägime, et üldise mõõtmisteooria põhitõdedest järeldub, et ordinaalskaala jaoks mõõdetud suuruste keskmise mõiste ei oma sisu. Põhjus on selles, et hindeklassid ei tarvitse suhtuda üksteisesse põrmugi samasuguselt, kui nende ise loomustamiseks kasutatavad arvud (ordinaalskaala korral neid ei tulekski vaadelda arvudena, vaid sümbolitena, sarnaselt USA hinnetega A, B, C, D, F). Sellele omadusele lisandub veel sisuline võrreldamatus. Kui näiteks üliõpilane tunneb ajalugu hindele «3» ja matemaatik hindele «3», siis on mõttetu küsida, mida ta õigupoolest tunneb keskmise hindega «4». Küll aga võib konstateerida võrdsete aine-mahtude korral, et üliõpilase keskmine töö kvaliteet mõlema aine omandamisel oli hea («4»).

MÕNED LISAPROBLEEMID.

Siinkohal tasuks veel peatuda 100-punktilisel hindeskaalal, mis võib kelleski tekitada meeliliste omadustega hindeskaala mulje. Tegelikult kasutatakse seda aga summeeritud hindena teatavate üksikülesannete kogumi korral, kus iga osatulemuse hindamine toimub hoopis jämendamalt ja ka osatulemuste osakaalud fikseeritakse palju ligikaudselt. Seega on tõeline hindamine hoopiski ligikaudsem kui skaala tegelik gradatsioon. Skaala otsesel kasutamisel aga vaevalt võib uskuda hindaja veendumust, et õige peaks olema just näiteks 64, mitte aga

63 või 62. Tegelikult hindeskaala omadusi ei määra mitte skaalale mahutatud arvude (hindeklasside) kogum, vaid see viis, kuidas ja millise põhjendatusastmega suudab eksaminaator kindlaks määrata õppuri kuulumise ühte või teise hindeklassi.

Hindeskaala valikuga on veel seotud üks põhimõtteline probleem. Tänapäevane haridus on meil tervikuna orienteeritud nn. garanteeritud miinimumi printsiibile. See tähendab, et üliõpilane peab igas aines saavutama vähemalt teatava miinimaalse nivoo ja sellest piisab täiesti ülikooli lõpetamiseks («puhtad kolmemehed»). Tegelikult aga viivad elu loomulikul külge edasi just need spetsialistid, kes mõnel alal on ülihead. Ei saa öelda, et kõrgkooli selliste üliõpilaste arengut ei soodusta, kuid praegu mitterahuldav hinne isegi raitepõhine võib ka nende üliõpilaskarjääri lihtviisil lõpetada (sõjaline õpetus suutis seda teha üsna mitme andeka mehega). Seepärast väärrib tõsist kaalumist niisuguse «puuduliku» hinne sisseviimine, mis otse veel ei viiks eksamatrikuleerimiseni ja mis tähendaks, et teadmiste tase ei ole päris «nõrk». Küll viiks aga eksamatrikuleerimiseni «puudulike» hulgaesine madala keskmise hinde tõttu. Kui niisugune üliõpilane on aga enamikul aladel väga hea, siis on küllaldane keskmine hinne alati tagatud ja selline üliõpilane võiks lõpudiplomit väärilagi. Pakutud teed võiks nimetada piisava keskmise printsiibiks ja taolist meetodit on mõnel pool maailmas edukalt kasutatud. Tavaliselt on siin siiski kasutusel teatavad «puuduliku» keelud põhi- ja eeldusõppeainete suhtes.

Järeldused.

1. Hindesüsteemi diferentseerimisel kõrgkoolis tulevad põhitõdedena arvesse just vaimse või kuueastmelise hindesüsteemid. Suurema diferentseerimisastme puhul juhuslikkusemäär kasvab liigselt, eriti mahuka töö hindamisel.
2. Võrreldes senise hindamisüsteemiga tuleks kaaluda eeskätt «rahuldava» hinne diferentseerimist.
3. Väärisk kaalumist positiivset tüüpi «puuduliku» hinde sissetoomine hindamissüsteemi.
4. Kaalutud keskmine hinne teatud õppeaja kestel on otsustav üliõpilase töö kvaliteedi mõõt kõrgkoolis, eriti lõpuks on lisatud mõned ainesüsteemsel õpetamisel võimalikud hindesüsteemide variandid.

HANNO SILLAMAA

VIEHINDELINELINE HINDESÜSTEEM

Hinde sümbool	Nimi	100 p. skaala	Sümbool	USA Nimi (variandid)
4	väga hea	85—100	A	excellent, superior
3	hea	70—84	B	superior, good
2	rahuldav	55—69	C	average, satisfactory, competent
1	puudulik	40—54	D	inferior, minimal
0	nõrk	0—39	F	passing, marginal failure, unsatisfactory

KUUEHINDELISE SÜSTEEMI VARIANDID

Hinde sümbool	Nimi	A	100 p. skaala
5	väga hea	90—100	
4	hea	80—89	
3	rahuldav	70—79	
2	puudulik	60—69	
1	nõrk	50—59	
0	?	0—49	

Nimi	100 p. skaala	Sümbool	SOOME Nimi
väga hea	85—100	5	kriidetävä
hea	75—84	4	erittäin hyvä
rahuldav	65—74	3	hyvä
(napik, kasin, vaevune)	55—64	2	erittäin tyydytävä
puudulik	40—54	1	tyydytävä
nõrk	0—39	0	hylätty

MÄNGIVAD VABATAHTLIKULT VÄRAVPALLI!

Tehnikaülikooli nõukogu otsusega nr. 14 24. aprillist on nüüd täitunud paljude üliõpilaste ammune unistus — keheline kasvatus pole enam kohustuslik, ainult esimesel kursusel peab veidi pingutama saamaks kevadel arvestust matriklisse.

Eelmise rõõmsa uudise taustal tundub eriti arusaamatuna, et mõned lausa vabatahtlikult viitsivad ennast spordisaalis pingutada. Meie tehnikaülikooli spordielus paistavad viimasel ajal eriti silma värvapallurid, kes just hiljuti lõpetasid VOIDUKALT TURNIIRI «ETTÜ CUP VÄRAVPALLIS.»

Olukord, et ise organiseerivad ja pärast võtavad peaaegu ilma ka endale, ei tundu just kõige külalislahkemana, aga spordis on siiski (kahjuks) nii, et viisakus on kena asi küll, aga võidavad parimad. Viimasest said ka kõik külalised väga hästi aru ja lahkumispäeval võis nende nägudel leida kurbust, et tuleb hüvasti jätta heade sõprade ja kauni Tallinna linnaga, mitte aga pettumust saamata jäänud esikoha pärast. Šveitsi meeskonna treener Martin tänas korraldajaid kõikide osavõtjate nimel ning andis edasi šveitslaste parimad soovid Baltimaade vabadusvõitluse toetuseks.

Kena küll, et selline turniir meil toimus, aga miks jälle värvapallis? Kui veidikenegi tutvuda värvapallurite tegevusega, siis selgub, et kõigi nende võistluste, sõitude, kohtumiste liikumapaneva jõuna on võimalik nimetada peamiselt vaid ühte inimest — meeskonna treenerit **Kaivo Thomsoni**. Spordis karastunud inimesena jätkub tal loodetavasti energiat veel kauaks.

Loomulikult pole tänapäeval võimalik teha normaalselt sporti ilma korraliku materiaalse toetuseta. Ka värvapallurid võlgnevad palju tänu edu ja huvitava elu eest oma sponsoreile — Tootmiskoondisele «Eesti Taara». Koondise peadirektor **Hans Johannes** selgitas oma tegevuse lähtepriinpsid:

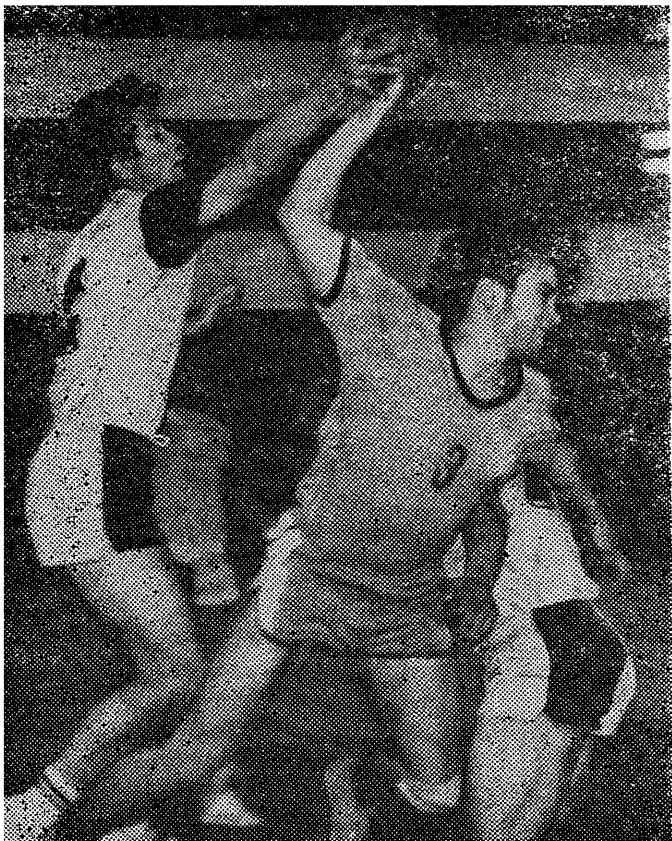
«Meie poole on varemgi pöördunud palvega hakata sponsori, aga TTÜ kasuks otsustasin aatelistest seisukohast lähtudes, sest lõpetasin ise TPI 1956. aastal. Olen ka alati spordiga tegelema, instituudi ajal tulin teaduskonna meistriks suusatamises, praegu meeldib vabal ajal ujuda ja tennist mängida. Sponsorusel on loomulikult teisigi külgi, välispartneritega suheldes saab see heaks soovituseks näidates, et tegemist on tõsise ja eduka ettevõttega, kuna vaid heal järjel olevad firmad saavad lubada endale sponsori olemist. Meie koostöö teie värvapalluritega on järelikult mõlemapoolselt meeldiv ja kasulik. Olen rõõmus, et ühiselt organiseeritud turniir nii hästi korda läks ja loodan, et järgmisel kevadel Šveitsis meie poisid mitte halvemini ei mängi.»

Ka treener Kaivo Thomson leidis aega öelda lühidalt oma arvamuse möödunud turniirist:

«Enne võistlust tegime tegelikult ikka kõvasti trenni, nii et tehtud töö kohta tuli võit ehk ootuspärasesena, kuid siiski meeldiva üllatusena, sest spordis enne võistlust ju midagi ei teinud, sest ei saa. Poisid mängisid tõesti hästi, mõnedki üllatasid oma tublidusega. Näitek **VAIDO LEOSK**, kes suutis nüüd realiseerida oma suurepärasteid kehalisi võimeid ka otseselt mänguplatsil, **ALGIS SUIT** on osanud leida oma koha väljakul olles asendamatu kaitsemängus. **AIVO ROSENBERG** näitas end kindla mängumehena igal kohal, kus kiiret tegutsemist vaja. Mul on hea meel, et tehtud töö eest saadi vääriline tasu — finaalis võitsime Kaunase Polütehnilist Instituuti 33:30.»

Veel ütles hr. Thomson, et tema arvates peab keheline kasvatus olema siiski kohustuslik, sest spordi vajalikkusest saavad aru vaid väga vähesed üliõpilased, kes aga siiski tunnevad endas teadlikkust, tahtmist ja eeldusi osalemaks huvitavas mehises mängus, on alati oodatud värvapallitreeninguile TTÜ spordihoonesse.

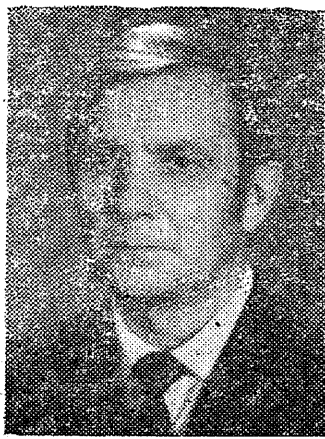
ULLI SATS

Üks värvapallimeeskonna paremaid mängijaid, Aivo Rosenberg, mänguhoos.

Pildistanud SVEN ARBET

Õnnitlused

MIDAGI ON MÄDA
TALLINNA TEHNIKA-
ÜLIKOO LIS

Jaa, tõesti on nii! Nimelt väga suurte numbritega on hakatud kirjutama noorte meeste vanust.

- 60 öeldakse olevat meie energeetika teaduskonna reibas ja alati heatujuline dekaan
- 60 öeldakse olevat üks teaduskonna populaarsemaid õppejõude.
- 60 öeldakse olevat isolatsioonitehnika uurimissuuna energiline juht.
- 60 öeldakse olevat Eesti energeetika uurimisgrupi nooruslik eestvedaja.
- 60 öeldakse olevat mees, kes on ikka olnud Tartu ja Viru maratonidel esimese kolmandiku hulgas. See oli küll mõni aasta tagasi, kui viimati veel talvel lund oli.
- 60 öeldakse olevat korvpallimeeskond «Kapa» üks nohedamaid mängijaid.

See mees on OLEV TAPUPERE!

Selle toetuseks, et ta on tõesti noor mees, on see asja pildistatud foto siin ja seda võivad kinnitada ka kõik 2300 TTÜ õppejõudu ja teenistajat ning suur enamuse 5500 üliõpilasest, sest vähe on meie koolis neid, kes Olev Tapuperet ei tunneks!

Kõigi nende nimel:

Palju õnne,
head tervist ja
jätkuvat rõõmsat
meelt!

KES ON TÄDI?

Loen huviga teie ajalehes ilmutavat I. Treufeldti järjejutu «Kolm päeva Vytautase riigis». Reedel, 13. aprillil ilmunud osas leidsin lause: «Elatanud, hommikuselt loid kassatädi...». See äratas minus erilist huvi, sest otsisin endale just hiljuti üht mitte-tädi töökohta ja valisin selleks kassapidaja ameti. Ajad ja kombed muutuvad aga veel kiiremini. Võib arvata, et meie hoogsalt demokraatiseerivas Eestis on juba kõik naised ja nende ametinimetused viidud ühise kategooria alla — tädi. Ongi leitud õiglane lahendus, kuna varem arvasid mõned tädid ekslikult, et meil püütakse õrnema sooesindajaid sortideks jagada, nagu nüüd üldiselt kombeks. Sellel tasandil tekkis paljudega neist mitte just eriti armastusväärseid mõttevahetusi. Sadas kahtlustusi, et viidatavat mõne daami passandmete või töö profiilile. Olgem siis kõik rahumeelselt tädid ja härrasid paluks lahkesti solidaarsusest onudeks saada!

Tervitades kassatädi PIPPI (22 a.).

P. S. Kui dotsenditädid ja -onud mind ikka ilusasti õpetavad, saan varsti inseneritädiks. Toimetuse tädidele ja onudele aga väledat sulge!

KOLM PÄEVA VYTAUTASE RIIGIS

JÄRJEJUTT

(algus «TÜ» nr. 8 ja nr. 9.)

Laisves alleja — hea ja mõnus tänav Kaunases.

Laisves alleja — vabaduse allee. Sellel tänaval on lugemata arv kõikvõimalikke sümpaatseid söögi- ja joogikohti, minu meelest mõnusamaidki kui Eestimaa pealinnas. Laisves alleja on jalakäijate tänav, rahulik ja puhas, kunagi olevat tänav kavandajatele Liidu preemiagi antud. Linna magistradi (jah, nii nimetavad leedulased nüüd linnavalitsust) kolmekümnendatel aastatel ehitatud elegantsele hoonel lehvib kollane-rohelisepunane Leedu riigilipp. Kevade hakul on Kodute Assotsiatsioon magistradi ette üles pannud telgi, protestiks ja näitamiseks, telgi ümber on loosungid, mis peavad linnaisadele meelde tuletama, et Kaunases on veel väga viletsates oludes elavaid perekondi. Telk on püsti aetud otse paraadtrepide ette, nõnda et linnaisad peavad käima ringi, tagaukse kaudu. Lõidud ja seltsid on siingi moes, protestiaktioonid samuti. Magistradi ukhes naabruses elab pleekinud ja närtsinud telgis üks perekond, õhtuhämaruses võib märgata telgi plekk-korstnast suitsu tulemas ja hoomata söögitegemise lõhnu... Mõõdakäijad jäävad hetkeks seisma, uudistavad, lähevad jälle edasi — protestiaktiioonide mood on vanamoodsaks saamas — elu tahab elamist, asjaajamised ajamist, jõuab siis alati protestida... Kohe üle tänav on koht, kus hallidel stagnaegadel üks noor vabadusvõitleja end elusalt põletas ja sealt veid edasi — Laisves alleja 53 on piimasaal. Piimasaali peal on ülikool, Vytautas Suure nimeline. Tõtt öeldes näen selle ülikooli leidmisega kurja vaeva, mul on küll aadress, kuid... Selle ülikooli peahoone pole sambaid, vägevat sissekäiku, pole silti. Vytautas Suure Ülikool on piimasaali peal ja ülikooliks olemist tõendab vaid pisike paberitükk Vytautas Suure Ülikooli kantselei uksele. Vytautas oli Leedu suurväest aastatel 1392—1430. Sellel nimel on leedulaste jaoks suur tähendus, sellel nimel on tõeline vabaduse ja oma riigi kõla.

Prorektori kabinet on kolmandal korrusel. Prorektor ANTONAS KAROLIS on lahkesti nõus ülikooli asjadest rääkima:

«Mõte Vytautas Suure Ülikooli taasloomisest tuli koos «Sajudise» tekkimisega 1988. aastal. Seega ajakirjanduses algas päris korralik kampaania meie soosinguks... lõpuks oli asi nii kaugel, et pidime valima üliõpilased. Raske oli, sest soovijaid sai palju, eriti humanitaarteaduskonda — ühele kohale kaheksa inimest, majandusteaduskonnas üks viiele. Meil on kolm teaduskonda: humanitaarteaduskond, täppisteaduste teaduskond, majandusteaduskond. Meie ülikool on SOLTUMATU ülikool, riiklikult meid ei finantseerita. Me ei kasuta neid rangeid programme, mis kusagilt kõrgelt on ülikoolide jaoks kehtestatud. Meil otsustavad õppejõud ise mida ja kuidas õpetada. Elame sponsorite toetusel ja rahast. Sõltumatus — see on ometi vaesuse sünonüüm. Meil on raske, sest oleme oma tee alguses ja palju on neid, kes ei saa aru, miks me seda teed käia tahame. Esimesed tulemused on näha ehk nelja-viie aasta pärast, kui esimesed meie üliõpilased lõpetavad. Aga praegu... praegu võtame üürida mõne auditooriumi Kaunase Polütehniliselt Instituudilt, kasutame mõne asutuse arvuteid ja laboreid.»

Aga õppejõud? ...

«...sõidavad näiteks Vilniusest, lugema füüsikat ja informaatikat. Aga tullakse ka välismaalt, need õppejõud on põhiliselt välisleedulased. Ülikooli juhatab senat. Senat on 48 õppejõudu Leedust, 48 välismaalt. Asi tasapisi edeneb — ehk saame varsti tudengeid saata välismaale stažeerima... Jah, elame kuidagi viisi peost suhu... Aga oma tudengitele maksame stipendi, 40 rubla kuus...»

See kevad on Vytautas Suure Ülikoolile päris esimene, üliõpilastel saab teine semester läbi. Eksamid ja arvestused tulevad ikka, olgu see ülikool nii sõltumatu kui tahes. Üliõpilased väidavad, et neil on tahtmine õppida suurem, kui on see tavaliste ülikoolide tudengitel... Nojah, ometi on eriline see, et ollakse kõik veel rebased. Vytautas Suure Ülikool on praegu veel rebasedülikool. Kuidas ühe rebase jaoks see kõik algas? Algis humanitaarteaduskonnast:

«Algus nagu ikka — hunnik dokumente ja pabereid. Oli kirjand, Leedu ajaloo ja üldajaloo eksam. Nüüd ma imestan, kuidas me ikkagi vastu pidasime — need olid pörgulikult kuumad ilmad Leedumaa kohta. Konutasime kitsastes koridorides — närv oli üles köetud, ikkagi võitlus selle peale, kes saavad olla esimesed tudengid Vytautas Suure Ülikoolis. Esimesel septembril läksime linna. Meid õnnistati ja me andsime vande, et kõik oma teadmised pühendame Leedule...»

Teadmised Leedule... Leedu Vabariigi aastail oli Vytautas Suure Ülikool ka olemas, sellel oli Kaunase kesklinnas isegi peahoone, aga tormised-tulised ajad pühkisid minema suure Leedu värssti järgi nimetatud ülikooli. Asi selles, et kusagil kõrgel ja kaugel, Moskvas, otsustati, et Leedus ei tohi olla kahte ÜLIKOO LI. 1953. aastal loodi Kaunase Polütehniline Instituut ja peahooneks võeti vana ülikooli peahoone Done-laitise tänaval... Vytautas Suure ülikool unustati mitmekümneks aastaks...

Vilniuses ollakse veidi ironilised, Vilniuses arvatakse, et esimeste üliõpilaste valimisel peeti isiklike huvide silmas, nii olevat Kaunase linnapea tütar üliõpilaseks vastu võetud. Mina tõde ei tea. Tean vaid arvata, et Vytautas Suure Ülikoolilgi on omad sünnivalud, ja kui neid sünnivalusid ei oleks, kas siis tuleks õiget armastust ja austust. Kõik algused on rasked, peavadki olema.

(Järgneb)

INDREK TREUFELDT
LE-43

OLID KEVAD (ÖLLE) PÄEVAD

Kibe tahtmine oleks alustada seda juttu kevadisest kurbusest. Noh, kevadetulemised on ju ikka olnud sellised, et näed neid üksikuid isendeid loivamas üle aknalaasi ja siis mõtled, et kevad on tulemas... Sel korral on asjad veidi teistpidi — unised kurbused ilmutasid end juba küünlakuus. Õiget lund ei olnud, saati siis lumeminemist, saati siis kevade tulekut. Maailmas on praegu nii palju sürrealismi ja absurdikat ja pole kellelgi aimu, mida see peaks tähendama, kas head või halba...

Nii ei saa ma ka alustada, et «Kevad algas kevadpäevadest Tallinna Tehnikaülikoolis», tobe oleks selline algus... Üleüldse on raske juba öelda, mis on tobe ja mis ei ole tobe...

Kui 23. aprillikuu päeval vara-vara end Mustamäe ühikate vahel leidsin, just nimelt leidsin, sest sealmaalt hakkas minu päev pihta, kodust kohvijoomist ja trollisõitu ei mäleta, ärkasin uhkest puhk-

järelemõtlematu, igasuguse vaimukusega, igasuguse ideeta... Ometi, ometi... esmaspäevane äratusmäng oli täiesti omal kohal, esmaspäevane performance samuti. Kiitus sellele rahvale, kes nii vara (kell seitse hommikul) viitsid taidelda ja magajaid äratada... Südamelt öeldes, igavesti naiivne nagu ma olen, arvasin, et esmaspäeva hommikul tuleb kevadpäevalisi tervitama ka keegi kõrgemalseisvatest, noh näiteks rektoradist. Aga ei tulnud. Ometi kujutasin ette, kuidas see võiks sündida: asjalik kevadine kõne kell seitse hommikul... Oleme ikkagi kombinatsioon ehk lihtsalt niisama koolis ja kooli jätkajad ja meile ei lähe korda, et näiteks Uppsalas igal kevadel ülikooli rektor üliõpilasi ja kevadet tervitab ja üliõpilasmütsiga lehvitab. Meil on vähe traditsioone, meie traditsioon on see, et ülikooli juhtkond ajab omi asju ja üliõpilased omi, meie traditsioon on niisama loidus ja loivamine, ilu-

dent, ütles, et kohutavalt hea on neid kevadpäevi pühendada sellele, et me saaksime läbi tuulutatud enne suurt sessi ja keset seda äärmiselt pingelist poliitikat... No tõesti, milleks pühendada kevadpäevi Vladimir Lenini sünnipäevale... Kevadpäevadega seoses tahan ma küsida, kas mul viie aasta sees tuleb ette ka «Gau-deamuse» laulmist. Seni pole veel ennustunud. Ometi oleks kena nüüd, kus me tõesti ÜLI-KOOL oleme, alustada selle laulu õppimisega. «Gau-deamuse» algussõnad eesti keeli oleks:

Elagu ülikool,
elagu õppejõud,
elagu iga ülikoolipere liige...

Need kevadpäevad olid veel ilma «Gau-deamuse»... Esmaspäevane «Näidismüüting», nii nagu müüri-leht küütlevalt reklaamis, oli päris lõbus üritus. Kohalikus lehes ilmunud üleskutset võtta kaasa loosungid «Ölle hinda alanda-

Kesknädalane diskokomaratoni läks korraldada. Stepsel tõmmati seinast ja võim sai välja kell pool viis hommikul. Öhtu juht oli Arno Kukkk, teised mehed, kes diskot tegid olid Priit Priidel, Armido Allas, Dawid Mawby Inglismaalt ja DJ Beethoven ning Tapani Ripatti Soomest. Ripatti ettevõtlikkus äratas igati imetlust, pärast oma kahe-tunnist otsesaadet, mis kanti Eesti raadiost üle lahe, ei pidanud ta suureks vaevaks olla tehnikaülikooli tudengitega, liia kaasa enneolematul diskokomaratoni... Enneolematu on siinkohal just õige sõna, sündmust võiks vast nimetada isegi Eesti diskotajate selle aasta tipp-sündmuseks.

Külalisi tuli Soomest, Rootsi, Taanist, Leedu- ja Läti-maalt, isegi üks USA tudeng, kes praegu Kaunasas õppimas, oli Tallinna kevadpäevadest osa saamas. Tundub, et reatundeng ei teadnudki, et väljamaa tudengid kevadpäevadeks Tallinnasse on saabunud. Neljapäevane kohtumisüritus väliskülalistega EVA klubis pani natuke õlgu kehitama. See ei ole mitte esimene kord, kus külalisi saalis rohkem kui eestlastest vastuvõtjaid, eriliselt diskussiooni ei saa siis ka tekkida... Üks mu tuttav väljendas arusaamatust, miks selliseid koostumisi kiivalt varjatakse, miks neid ei reklaamita. Ei tea, pole minu rida... Lõppud lõpuks: tean, et Üliõpilasiit nägi kurja vaeva, et külalisi kutsuda, et kõiki pabe-reid korda saada. Tore, et tuldi, tore, et meie tudengid külalistele meeldisid... Mul ei lähe veel meelest laupäevane «keskustelu» Helsinki Tehnikaülikooli Üliõpilasiidu esindajatega. Soomlastel oli siiras soov, et meil saaksid olema soojad suhted üliõpilasiitude vahel ja lihtsalt üliõpilaste vahel, et nendes suhetes ei oleks aferismi, niisama kiliseva-koliseva õnne otsimist... Kus on garantii, et see nii saab olema, küsisid soomlased... Peab mõtlema... Auväärne ausammus, Haavis Amanda Helsinki kesklinna sai teeka-rnatsi pähe, vappuõõ tegid «fuksid», nood Helsinki Tehnikaülikooli rebased läbi ristimüritused ja said esimese mai hommikul pidulikult kätte üliõpilasmütsid.

Sellised on kuuekümnenda aasta tagused tavad Soomemaal. Vappu on tudengite suurpüha ja kevad vaatamata liginevatele eksamitele ometi õndsaim aeg. Kuidas on meiega... Kas leiame oma kevade? Midagi oleme selleks siiski juba teinud... kevadpäevadega... Arglik ja südamlik aitäh korraldajatele! Kes neile tehtud töö eest ikka tänusõnu ütleb, aga nii on see ikka. Tähtsaim on tunne, feeling, feelingut kevadpäevadeks jätkus...

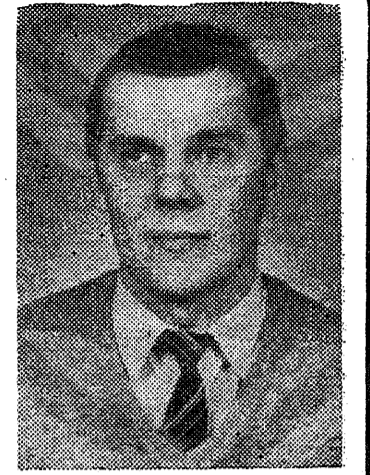
INDREK TREUFELDT

da 25% või «Tudengitele bus-sisid pooli hinnaga» ei järgitud... Mõned transporendid olid siiski: ä la «Puu on puust». Rahvast oli vähe, ja ma ei saanud aru, miks nii vähe, Tallinna Tehnikaülikoolis on kuus tuhat üliõpilast. Ometi mängis «Ukuleele» lahedalt, lambaadat sai tantsida ja «Ollepruulijät» laulda. Kui «Ukuleele» poleks olnud, oleks asi kehv olnud, «Ukuleele» karjus pea iga laulu vahele «Elagu Tallinna Tehnikaülikooli Kevadpäevad!» Müütingu sõnavõttud jäid lauludega võrreldes vast veidi lahjaks, asi oleks tahtnud veidi rohkem ettevalmistamist... Naljakas oli müüdügi imetella müütsa-ja madrusemundris TTÜ tudengeid, kuigi kaua see näli ikka naljakas on...

«Ultima Thule» kontsert peahoone saalis tõi ebatavaliselt vähe rahvast, ju segasid enneolematult soe ilm ja kõrged piletihinnad...

Teisipäevast olümpiat oli hea vaadata. Hea oli vaadata feelingut, seda, kuidas südamed tuksuvad, kuidas silmad säravad ja jalg on kerge. Unustamatu pilt: KÕIK ühikate aknad on lahti ja murul käib tõeline möll. Olu see on elu, kui on õlu, siis hakkab Tehnikaülikooli tudeng elama: ühikatesse sügav puudelikolisemise muusika, jalad ei väsi käimast, käed kandmast. Tõeline aktiivsus, tõeline elavnemine!!! Nagu kevadised kärbsed... Olen kaugel ironiast, aga ükskord ometi anti tudengitele võimalus end seest ja väljast loputada, natuke läbustada. Kas see ongi nii halb, hullel lugu, kui selle kõrvale midagi muud panna ei ole.

IN MEMORIAM

28. aprillil k.a. lakkas tüksumast hea kolleegi, vanemõpetaja **ANTS REIMANNI** süda...

Kurb lahkumine kevadoite ajal kui tuultes kostab tärkamise viit Sul tuli kutse igaviku rajalt ja katkes elu kõikekõrge viit.

...Põlismändidega Nõmme oli Su kodu, kus sa sündisid — see oli 12. juunil 1959. aastal — kasvasid ja käisid Tallinna 10. Keskkoolis (1966—1977). Sellele järgnesid õpingud TPI ehitusteaduskonnas tööstuse- ja tsiviilehituse erialal (1977—1982) ning aspirantuuri ehituskonstruktsooni kateedri juures (1983—1985), mis lõppes tehnikakandidaadi väitekirja kaitsmisega (1986)...

Sind köitis insereri õilis aade ja teadus, selle okkaline tee, mis kujundas Su ilmavaate ja andis Sulle suuri plaane veel —

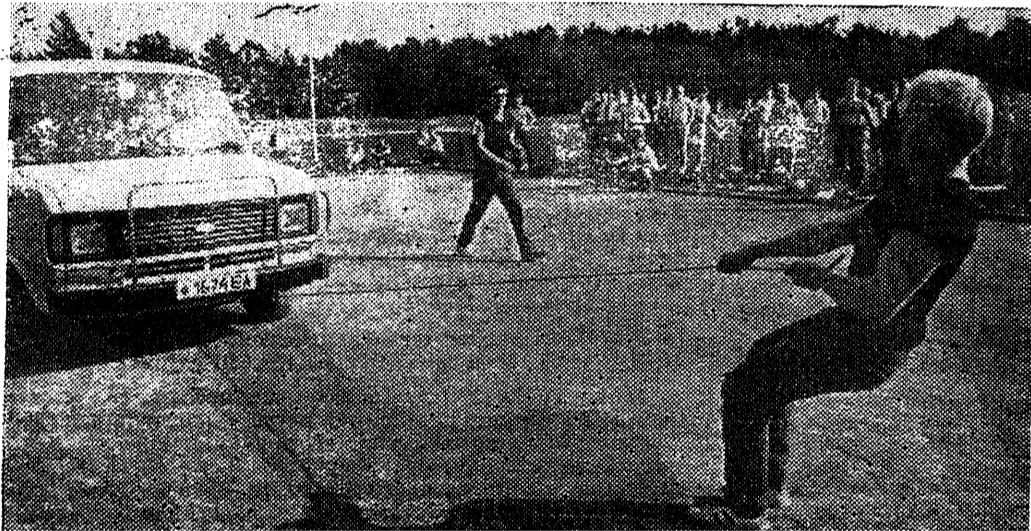
...töös teadurina ehitusmehaanika ja ehituskonstruktsooni kateedris ning kergete ehitus- ja kraanakonstruktsooni laboris. Alates 1. septembrist 1988. a. jätkus töö TTÜ ehituskonstruktsooni kateedri vanemõpetajana...

Sul jätkus energiat ja tahet, et säiliks ergas vaim ja sportlik vorm — korpalliklubi «Kapa», vahel bridž, korp! «Tehnola» — kõigel aeg ja norm... Nüüd tegemistes tekkis rahu ja kustus argileu käärline joon ning see, mis Sinu aega mahtus on hajumas kui helisenud kaunis toon. Sind meenutame mõttes kaua — ja tehtud head. Aeg viimistleb pea värske haju Kus kevadised kased leinas langetavad pead.

Kolleegide nimel **URMAS MÄND**

piamängudelt tulnud rahvas oli piisavalt lõbus, et ise toime tulla ja nõnda lasti üle lossi ollelaulud valla, mida orkester ka mõnusalt sädis. Nõnda ei vajanud publik lõbustamist, vaid esines endale ise. Avati diskokera ja säde-meid pilduv diskor sai massidele kena hoo sisse. Müüdügi siis, kui pidu oli kõige paremas hoos, tuli valvuritädile uni ja pidi ära lõpetama. See, kes on kelle jaoks, ei ole meie maal ikka veel selge. Müüdügi oli kaotusi veelgi. Seitse katkist aknarutu ja nii mõndagi purunenut jäi vaeste korraldajate hinge peale. Pudeleid saadagu vihma basseini, puuruks ja mõned rõpsihunnikud veel sünniseal. Ei tasu rääkida... Oli tore õhtu...

JAAAN PUUSAAG

Tehnikaülikooli üks tugevamaid noormehi, **ERIK TEDER**, vintskeima mehe konkursil valge autoga jõudu proovimas.

pillilaulust «Ütle meri, mu meri, miks sa siia mind tõid» ja murul peetavast performance'ist. Noh, paistab, et performance on mugav korraldada, sa ei pea end vaevama mõtlemisega, mida ja kuidas, sa ei võta enesele kohustust vastamiseks, sest kui pärast küsitaks: «Mis see siis ikkagi oli?», siis saaks sa vastata, et oli performance, ja see vabandaks kõik... Ometi kurb, et toda performance'likkust t.a.g.b meie ellu ikka rohkem ja rohkem, üritusi korraldatakse, jämmi tehakse ülepeakaela, täieti ivatult ja

ast tulevikust RÄAKIMINE ja kontseptsioonide tegemine. Teisipidi arutades: ehk oli see heagi, et üliõpilaste kevadpäevade korraldamisel Tehnikaülikooli juhtkond vahele ei seganud. Nüüd võime öelda: «MEIL OLID ÜLIÕPILASTE kevadpäevad!!!» Me ei korraldanud rahvusvahelist tantsuturniiri ega poistekoori kontserte, nagu tartlased oma kevadpäevadel tegid. Meie kevadpäevade juures ongi kõige mõnusam see, et me ise saime oma kevadpäevad tehtud. Sulev. üliõpilasiidu presi-

«Kuhu nüüd?» — «No, eks ikka ölle järele!»

Fotoaparaadiga käis kevad päevadel **MART**